

Ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen

VALTIONEUVOSTON ASETUS PERINNEBIOTOOPPIEN KUNNOSTUKSEEN JA HOITON VUOSINA 2026–2030 MYÖNNETTÄVÄSTÄ TUESTA

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetussa asetuksessa säädettäisiin uudesta, perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2026–2030 myönnettävästä tuesta. Voimassa olevan perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (953/2020) voimassaolo päättyy 31.12.2025. Uusi asetus annettaisiin tuen jatkamisen mahdollistamiseksi.

Ehdotettavan asetuksen sisältö säilyisi pääosin voimassa olevaa asetusta vastaavana. Asetuksessa kuitenkin ajantasaisesti voimassa olevan tukiasetuksen säännökset sekä täsmennettäisiin sääntelyä joiltakin osin soveltamiskäytännön selkeyttämiseksi.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 ja se olisi voimassa 31.12.2030 saakka.

Yleisperustelut

1 Asian tausta

Perinnebiotoopit ovat tyypillisesti perinteisen karjatalouden niitto- ja laidunkäytäntöjen muovaamia luontotyyppisiä, joille on kehittynyt niille ominainen, monimuotoinen lajisto. Perinnebiotoopit tarvitsevat yleensä säilyäkseen jatkuvaa säännöllistä hoitoa, mikä erottaa ne useimmista muista luontotyypeistä. Suomen ympäristökeskuksen laatiman Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin (Suomen ympäristö 5/2018) mukaan perinnebiotoopit ovat selkeästi uhanalaisimpia luontotyyppijämme. Samalla ne lukeutuvat eläin- ja kasvilajistoltaan rikkaimpiin luontotyyppisiin ja niistä riippuvaisia on suuri joukko uhanalaisia kasvi- ja eläinlajeja. Luonnonarvojen lisäksi perinnebiotooppeihin liittyy usein maisema- ja kulttuuriperintöarvoja.

Kasvillisuuden umpeenkasvu on perinnebiotooppien pahin uhka. Umpeenkasvaneet perinnebiotoopit voidaan ennallistaa kunnostamalla, jonka jälkeen ne tarvitsevat säännöllistä ja jatkuvaa hoitoa luontoarvojen ylläpitämiseksi ja kasvattamiseksi. Monet voimakkaastikin umpeenkasvaneet entiset perinnebiotoopit voidaan ennallistaa, sillä alkuperäisten niittykasvien siemenet voivat säilyä maaperän siemenpankissa vuosikymmenten ajan. Tämän ohella ennallistetulle kohteelle voi levitä niittykasveja ja -hyönteisiä läheisiltä hoidetuilta perinnebiotoopeilta.

Valtioneuvosto on 27.5.2021 tehnyt periaatepäätöksen elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävästä Helmi-elinympäristöohjelmasta vuoteen 2030 ulottuvine tavoitteineen. Helmi-ohjelman toimeenpano ja kehittäminen ovat osa pääministeri Orpon hallitusohjelmaa. Helmi-ohjelmaa rahoitetaan valtion talousarvion määrärahoista. Helmi-ohjelman pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä pienvesi- ja rantaluontoa. Perinnebiotooppien osalta ohjelman tavoitteena on muun muassa nostaa hoidossa olevien

perinnebiotooppien ala 52 000 hehtaariin vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tavoitteena on parantaa perinnebiotooppien laatua sekä kunnostamalla kohteita ennen niiden ottamista hoitoon että tarvittaessa hoidon jatkuessa 26 000 hehtaarilla.

Voimassa olevan perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisen tuen tarkoituksena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua mahdollistamalla yksityismailla sijaitsevien luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden luontoarvojen kunnostaminen ja hoitaminen. Tuella tavoitellaan luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämistä ja kehityksen kääntämistä elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä Suomea sitovien kansainvälisten ja Euroopan unionin (EU) tavoitteiden mukaisesti. Asetuksen perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä *ELY-keskus*) Y-vastuualue tekee hakemuksiin tai maanomistajan suostumuksiin perustuen hoitotoimien muodossa myönnettävää tukea koskevat päätökset ja sopimukset. Asetuksen mukaisessa järjestelmässä tuen hakija ei ole saanut tukea rahana, vaan hoitotoimet ja siihen mahdollisesti liittyvät muut palvelut ja tavarat.

Perinnebiotooppien kunnostaminen edellyttää kullekin kohteelle soveltuvia toimenpiteitä, joita voivat olla muun muassa puuston ja pensaikon raivaus ja kantojen poisto, vieraskasvilajien poisto, aitaaminen, kotieläinten vesihuoltoon, tarkkailuun ja valvontaan sekä sen kuljetukseen ja suojaamiseen liittyvät järjestelyt, lehdestys, kulotus, niitto ja niittojätteen poiskuljetus sekä joidenkin uhanalaisten lajien edellyttämät erikoistoimenpiteet. Kun kunnostukseen liittyvät toimet on saatu tehtyä, tarvitaan useimmiten säännöllistä perushoitoa yleensä laiduntamalla tai niittämällä.

EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan (Common Agricultural Policy, CAP) kuuluvilla maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevilla ympäristönhoitosopimuksilla rahoitetaan pääosa perinnebiotooppien jatkuvasta hoidosta Suomessa. Luonnonsuojelulaki ja voimassa oleva perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annettu valtioneuvoston asetus muodostavat perinnebiotooppien hoidon ja kunnostustoimien tukemiseen osittain ympäristösopimusjärjestelmän rinnalla sovellettavan kokonaisuuden.

Ajan kuluessa hoidon tueksi saatetaan tarvita hoitoa tukevia täydennyskunnostustoimenpiteitä, esimerkiksi puuston kasvaessa ja sen myötä varjostuksen lisääntyessä. Oma ryhmänsä ovat kohteet, jotka ovat jatkuvan hoidon, useimmiten ympäristösopimuksen tukeman laidunnuksen piirissä, mutta joiden olennaisille lajistoarvoille laidunnus on riittämätön hoitotoimi. Näissä tapauksissa on mahdollista suorittaa voimassa olevan asetuksen mukaisia kunnostustoimia esimerkiksi rajatulla osalla alueesta, mikäli tapauskohtaisesti varmistetaan, ettei päällekkäistä julkista rahoitusta samoihin toimenpiteisiin ole myönnetty. Toimenpiteet voivat täydennyskunnostuksessa olla samoja kuin peruskunnostuksessa kuten esimerkiksi raivaus, puuston poisto tai kulotus. Helmi-elinympäristöohjelman periaatepäätöksessä todetaan muun muassa, että: ”Maaseutuohjelman EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan (CAP) liittyvällä ympäristökorvauksella edistetään sopimuskohteille tarvittaessa tehtäviä raivauksia ja aitojen kunnossapitoa.” Perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tukemiseksi annetulla asetuksella sen sijaan toimeenpannaan ympäristöministeriön vastuulla olevaa Helmi-elinympäristöohjelman periaatepäätöksen kirjausta: ”Luonnonsuojelulain mukaisella tuella tehdään ensisijaisesti peruskunnostuksia pitkään hoitamatta olleilla kohteilla sekä toimia uhanalaisten lajien turvaamiseksi.”

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1. EU:n valtiontukilainsäädäntö

EU-lainsäädäntö asettaa jäsenvaltioille, viranomaisille ja tuen saajille velvoitteita.

EU-oikeuden mukaan yritystoiminnalle myönnettävät valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä (SEUT 107 artiklan 1 kohta). Yritykselle myönnettävä julkinen tuki voi antaa sille muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna valikoivaa taloudellista etua, mikä voi vääristää sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. Julkiset tuet yritystoiminnalle voivat kuitenkin olla sisämarkkinoille soveltuvia, jos niillä edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja Euroopan unionin toiminnasta annetussa sopimuksessa (SEUT) määriteltyjä tavoitteita.

EU:n valtiontukisääntöjä sovelletaan, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Tuki on EU-oikeuden mukaan valtiontukea vain silloin, jos tukea myönnetään taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille. Komissio on antanut yksityiskohtaisia sääntöjä siitä, millaiset valtiontuet ovat sallittuja ja siitä, millaisia menettelytapoja tukia myönnettäessä tulee noudattaa. EU:n valtiontukea koskeva sääntely mahdollistaa tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtiontukisääntelyn asettamien vaatimusten kanssa. EU-oikeus ei sisällä yksityiskohtaista luonnon monimuotoisuuden edistämisen tukijärjestelmää koskevaa sisällöllistä sääntelyä. Siten kansallinen lainsäädäntö on keskeisessä asemassa, kun säädetään tällaisesta tuesta ja tuen edellytyksistä.

EU:n valtion tukeen sovellettavien säädösten keskeinen vaatimus on tuen kannustava vaikutus. Tällä tarkoitetaan sitä, että tukea tulee hakea ennen hanketta koskevien töiden tai toiminnan aloittamista. Tukihakemuksen sisältöä koskevat vaatimukset perustuvat myös EU:n valtion tukea koskevaan sääntelyyn, jota kyseiseen tukeen sovelletaan. Tuen saajan tulee säilyttää tukea koskevat asiakirjat ja kirjanpitoaineisto kansallisen kirjanpitolainsäädännön mukaisesti. Tukiviranomaisen tulee myös säilyttää ja raportoida tuesta kansallisesti. Tukiohjelmasta tulee myös ilmoittaa komissiolle sovellettavan valtion tukea koskevan EU-lainsäädännön mukaisesti.

EU:n valtiontukisäännökset ovat määräaikaista. EU:n valtiontukikauden vaihtuminen saattaa tuoda muutoksia tukiehtoihin. Näin ollen, jos sovellettavan EU:n valtiontukisääntelyn sisältö muuttuu, voidaan lainsäädäntöä joutua muuttamaan.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetus

Voimassa olevaan, perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta annettuun valtioneuvoston asetukseen sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) 2022/2472 (jäljempänä *EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetus*) I ja II lukua sekä 14 artiklaa. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetus olisi oikeusperustana myös ehdotettavan asetuksen osalta.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan tukiohjelman on täytettävä asetuksen I luvun yleiset vaatimukset ja valvontaa koskevan II luvun vaatimukset. Lisäksi sovelletaan 14 artiklaa, koska kyse on ei-tuotannollisesta investoinnista. ”Ei-tuotannollisella investoinneilla” tarkoitetaan 2 artiklan 32 alakohdan mukaisesti sellaisia investointeja, jotka eivät lisää merkittävästi tilan arvoa tai tuottavuutta. Maatalouden tukijärjestelmissä on keskeistä varmistua, että tukea ei makseta samalle lohkolle kahteen kertaan samasta toimenpiteestä.

Maatalouden ryhmäpoikkeusasetus on EU:n jäsenvaltiossa suoraan sovellettavaa oikeutta. Tukeen sovellettava keskeistä sääntelyä selostetaan seuraavassa tarkemmin. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I luvun keskeisiä yleisiä vaatimuksia ovat seuraavat artiklat: Artiklassa 4 säädetään, että maatalouden

ryhmäpoikkeusasetusta ei sovelleta yksittäiseen tukeen, jonka bruttoavustusekvivalentti ylittää kyseisen artiklan kynnysarvot. Ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan 1 kohdan alakohdan a) mukaan 14 artiklassa tarkoitettu maataloilla aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen tehtäviin, maatalouden alkutuotantoon liittyviin investointeihin tarkoitettu tuki: 600 000 euroa yritystä ja investointihanketta kohti. Tämä tarkoittaa käytännössä, että artiklan 14 mukaan yli 600 000 euron tukea ei voida maksaa.

Artikla 6 koskee kannustavaa vaikutusta ja edellyttää, että tuensaaja on jättänyt tukea koskevan kirjallisen hakemuksen kyseiselle jäsenvaltiolle ennen hanketta koskevien töiden tai toiminnan aloittamista. Tukea investointiin ei makseta, jos kustannukset ovat kustannuksista, jotka ovat syntyneet ennen investointihankkeen aloittamista, lukuun ottamatta hankkeeseen liittyviä suunnittelukustannuksia.

Artiklan 9 perusteella viranomaisella on julkaisuvelvollisuus yli 10 000 euron tuista.

2.2 EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP)

EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluvilla maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevilla ympäristönhoitosopimuksilla rahoitetaan pääosa perinnebiotooppien jatkuvasta hoidosta Suomessa. Ympäristönhoitosopimus voidaan tehdä perinnebiotoopille sekä luonnonlaitumille, joilla on tavanomaisuudesta poikkeavia maatalousluonnon luontoarvoja. Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimuksissa on tällä hetkellä mukana yhteensä noin 24 000 hehtaaria. Tavoitteena on, että suurin osa kunnostetuista perinnebiotooppikohteista hoidetaan jatkossakin EU-osarahoitteisen ympäristökorvausjärjestelmän puitteissa. Tämä edellyttää, että kohteet ja hakijat täyttävät sopimuksen teon edellytykset.

Perinnebiotooppeja on aiemmalla EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ohjelmakaudella (2014–2020) voitu kunnostaa ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen avulla. Vuonna 2023 alkaneella uudella ohjelmakaudella korvausta ei kuitenkaan enää myönnetä hankkeisiin, joiden tavoitteena on perinnebiotooppien kunnostus. Uudella ohjelmakaudella CAP-suunnitelman maatalousluonnon ja maisemanhoidon ympäristösopimukseen sisällytettiin kuitenkin mahdollisuus yksivuotisiin kunnostustoimenpiteisiin (aitaaminen, petoaitojen rakentaminen sekä raivaus) sopimuskauden aikana.

2.3 Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain 145 §:n 5 kohdan mukaan valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta (953/2020), joka on annettu kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla, jää voimaan, kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2025. Voimassa olevaa asetusta on päivitetty valtioneuvoston asetuksella 862/2023, joka tuli voimaan 1.7.2023.

Luonnonsuojelulain 4 luvussa säädetään luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemisesta. Luonnon monimuotoisuuden suojelua ja hoitoa voidaan 19 §:n mukaan tukea rahallisesti (*avustus*), ja tavaroina tai palveluina (*tuki*). Tavaroina ja palveluina myönnettävästä tuesta säädetään 4 luvun 21–32 §:ssä. Lain 21 §:ssä säädetään tuesta, 22 §:ssä EU:n valtion tukea koskevan lainsäädännön soveltamisesta, 23 §:ssä tuen järjestämisestä, 24 §:ssä tuen saajasta, 25 §:ssä tuen hakemisesta ja suostumuksen antamisesta, 26 §:ssä tuen myöntämisen edellytyksistä, 27 §:ssä tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttamisesta, 28 §:ssä päätöksestä ja tuesta sopimisesta, 29 §:ssä tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä, 30 §:ssä takaisinperittävälle tuelle määrättävästä korosta ja viivästyskorosta, 31 §:ssä kirjanpidosta ja 32 §:ssä hakuajasta ja tiedottamisesta. Ehdotettavalla asetuksella annettaisiin 4 luvun pykäläitä täsmentäviä säännöksiä siltä osin kuin pykäläin sisältyy asetuksenantovaltuuksia.

3 Tavoitteet

Perinnebiotooppien hoidon ja kunnostuksen tuella tavoitellaan luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämistä ja kehityksen kääntämistä elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä Suomea sitovien kansainvälisten ja EU:n tavoitteiden mukaisesti.

Tavoitteena on antaa uusi asetus, jolla mahdollistettaisiin tuen kohdentaminen asetuksen mukaisten perinnebiotooppien kunnostusten ja hoidon toteutukseen myös jatkossa. Voimassa oleva perinnebiotooppien tukiasetus on määräaikainen ja sen voimassaolo päättyy vuoden 2025 lopussa. Uusi asetus olisi voimassa viisi vuotta eli vuoden 2026 alusta vuoden 2030 loppuun saakka.

4 Keskeiset ehdotukset ja säädösperusta

Ehdotuksen keskeisenä sisältönä on antaa uusi valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon myönnettävästä tuesta. Asetus olisi voimassa määräajan 2026–2030. Asetus vastaisi pitkälti voimassa olevaa perinnebiotooppien kunnostamiseen ja hoitoon myönnettävästä tuesta annettua valtioneuvoston asetusta.

Uudessa asetuksessa ajantasaistettaisiin voimassa olevan asetuksen säännökset ja täsmennettäisiin sääntelyä joiltakin osin soveltamiskäytännön selkeyttämiseksi. Keskeinen muutos voimassa olevaan asetukseen olisi sääntelyn ajantasaistaminen vastaamaan voimassa olevaa EU-valtiontukilainsäädäntöä sekä valtion aluehallintouudistuksesta johtuvia muutoksia. Myös viittaukset uuteen luonnonsuojelulakiin päivitettäisiin.

Keskeinen muutos asetuksessa olisi myös se, että siinä säädettäisiin tuen myöntämisestä kunnostuksen ja hoitoimenpiteiden suunnitteluun. Tukea ei kuitenkaan voitaisi myöntää kunnostuksen ja hoitotoimenpiteiden suunnitteluun alueella, jolla on voimassa luonnonsuojelulain 47, 64 tai 77 §:ssä tarkoitettu päätös taikka 48 §:ssä tarkoitettu sopimus.

Tukihakemuksen sisältövaatimukseen lisättäisiin kaksi uutta kohtaa, jotka on mainittu myös puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2022–2027 myönnettävästä tuesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (800/2022), (jäljempänä *puustoisten elinympäristöjen tukiasetus*). Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksiä ja rajoituksia koskevaan pykälään lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan tukea ei saisi myöntää puutuloja tuottaville toimenpiteille, joista maanomistaja saisi muuta kuin kotitarvehakkuuseen rinnastuvaa tuloa.

Asetus ehdotetaan annettavaksi luonnonsuojelulain 21 §:n 3 momentin, 22 §:n 2 momentin, 25 §:n 4 momentin, 26 §:n 3 momentin ja 28 §:n 5 momentin valtuussäännöksen nojalla. Luonnonsuojelulain 21 §:n 3 momentin asetuksenantovaltuus koskee tuen sisältöä, 22 §:n 2 momentti EU:n valtiontukilainsäädännön sisältämiä vaatimuksia, 25 §:n 4 momentti tukihakemuksen sisältöä, 26 §:n 3 momentti tuen myöntämisen edellytyksiä, tuen määrää ja tuen määräytymisen perusteita sekä 28 §:n 5 momentti tukipäätöksen ja sopimuksen sisältöä.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon myönnettävää tukea voidaan antaa valtion talousarvioon perustuen sen mukaan, miten ympäristöministeriö on osoittanut elinvoimaketukselle tukemiseen tarvittavan rahoituksen. Asetuksella ei olisi uusia lisäisiä vaikutuksia valtion talousarvioon. Tämän asetuksen mukaisia

toimenpiteitä toteutetaan valtion talousarvion momentissa 35.10.21 *Eräät luonnonsuojelun menot* Helmi-ohjelman toimeenpanoon osoitettujen määrärahojen puitteissa. Esityksen taloudelliset vaikutukset riippuvat pitkälti myös siitä, kuinka laajasti perinnebiotooppeja saadaan kunnostuksen ja hoidon piiriin johtuen esimerkiksi maanomistajien kiinnostuksesta ja kunnostuksen jälkeisen jatkohoidon järjestymisestä.

Ympäristövaikutukset

Uhanalaiset perinnebiotoopit ovat riippuvaisia hoidosta. Perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tukemisen avulla voidaan merkittävästi parantaa perinnebiotooppien ekologista tilaa. Samalla turvataan myös uhanalaisten kasvien ja eläinlajien elinympäristöjä. Perinnebiotooppien hoitotoimien mahdollistamisella on huomattava merkitys perinteisten maankäyttötapojen muovaamien luontotyyppien ennallistamisessa ja turvaamisessa.

Luontotyyppeihin liittyvien ympäristövaikutusten ohella toimenpiteillä voidaan saavuttaa merkittäviä hyötyjä maaseutumaisemien kohenemisessä, mikä lisää asumisviihtyvyyttä ja maaseutumatkailuun soveltuvia kohteita sekä lisää ymmärrystä ja arvontoa maaseudun kulttuurimaisemia ja niiden historiallisia kehittämisprosesseja kohtaan.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Asetuksella ei olisi organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025 vp) annettiin eduskunnalle 13.3.2025. Valtion aluehallinnon uudistuksessa kootaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä uuteen valtakunnalliseen virastoon. Samalla muodostetaan uudet alueelliset elinvoimakeskukset. Uudistamisessa tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta sekä sujuvoittaa prosesseja ja palvelua. Aluehallinnon uudistus perustuu pääministeri Orpon hallitusohjelmaan.

Valtion aluehallintouudistuksen myötä perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon myönnettävän tuen tukiviranomaisena toimisivat jatkossa elinvoimakeskukset.

6 Valmistelu ja lausuntopalautte

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä ELY-keskusten ja Metsähallituksen Luontopalveluiden kanssa.

Asetusehdotus oli lausunnolla 23.9.-28.10.2025, jonka aikana asetusehdotus muistioineen oli nähtävillä Lausuntopalvelu.fi:ssä.

Lausuntoyhteenveto

Lausuntoja saatiin yhteensä 23 kappaletta. Lausunnon antoivat Lapin, Kainuun, Keski-Suomen, Varsinais-Suomen ja Pohjois-Savon ELY-keskukset, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto, Luonnonvarakeskus, Pohjanmaan liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Varsinais-Suomen liitto, maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto, Metsähallitus, MTK ry, Paliskuntain yhdistys, Saamelaiskäräjät, Suomen lammasyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen metsästäjiliitto, Suomen ympäristökeskus, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund sekä yksi yksityishenkilö.

Lausunnonantajat suhtautuivat pääasiassa myönteisesti uuden perinnebiotooppiasetuksen antamiseen ja tuen jatkuminen nähtiin tärkeänä. Lausunnoissa tuotiin esiin, että kaikki Suomen perinnebiotoopit ovat uhanalaisia ja niiden hoito- ja kunnostus on äärimmäisen tärkeää. Lausunnoissa nähtiin olennaisena, että tuki mahdollistaa sekä uusien kohteiden kunnostamisen että jo hoidon piirissä olevien alueiden täydentävän

hoidon. Tuen katsottiin edistävän luonnon monimuotoisuutta ja tukevan alueellisesti kestävästä elinympäristöjen hoitoa. Asetuksen nähtiin toteuttavan myös Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteita perinnebiotooppien määrän lisäämiseksi ja laadun parantamiseksi.

Useissa lausunnoissa todettiin, ettei asetuksella tulisi luoda uusia vaatimuksia tuen hakijalle, jotta kynnys tuen hakemiseen ei nousisi. Lausunnonantajien mukaan tuen ehtojen tulisi olla selkeitä ja riittävän joustavia, jotta ne eivät rajoittaisi tarkoituksenmukaisten toimenpiteiden toteuttamista.

Asetuksen valmistelussa nähtiin tärkeänä huomioida, että perinnebiotooppien hoidossa, ennallistamisessa ja säilyttämisessä on useimmiten suuressa roolissa laiduneläimet ja eläimistä vastaavat tahot, viljelijät ja karjankasvattajat. Mikäli laiduneläimet ja eläimistä vastaavat menetetään, menetetään myös suuri osa perinnebiotoopeista. Lausunnoista ilmeni myös, että eläintenpitäjät kokevat suurpetojen aiheuttamat riskit kuormittavina, mikä vähentää halukkuutta osallistua laidunnukseen ja perinnebiotooppien hoitoon.

Lausuntopalautteessa mainittiin myös metsäkatoasetuksen reunaehtojen huomioiminen. Euroopan unionin metsäkatoasetus (EU) 2023/1115 on tullut voimaan 29.6.2023. Metsäkatoasetus velvoittaa toimijat tarkistamaan, että EU:ssa markkinoille saatettavat ja EU:sta vietävät tuotteet ovat asetuksen mukaisia. Asetus koskee muun muassa puuta, nautakarjaa, naudan lihaa ja muita naudan osia, sekä näistä valmistettuja tiettyjä tuotteita. EU:n metsäkatoasetuksessa metsäkadolla tarkoitetaan metsän muuntamista maatalouskäyttöön. Komission metsäkatoa koskevan ohjeasiakirjan (Komission tiedonanto ohjeasiakirja metsäkatoa aiheuttamattomia tuotteita koskevan Asetuksen (EU) 2023/111) soveltamisesta C/2024/6789) mukaan metsäkatoasetus kuitenkin mahdollistaa luontokatoa ehkäisevien kunnostustoimien jatkumisen. Ohjeasiakirjan mukaan asetuksen alueen muuttamista maatalouskäyttöön ei tapahtuisi silloin, kun tehdään luonnon monimuotoisuutta edistäviä ennallistamistoimenpiteitä. Maa- ja metsätalousministeriön muistion 17.1.2025 (Muistio 17.1.2025/ MMM EU:n metsäkatoasetus; Nautakarjatalouden harjoittaminen ja luontokatoa ehkäisevät kunnostustoimenpiteet) mukaan kunnostustoimenpiteiden tulee perustua suunnitelmaan, josta käy ilmi kohteen sijainti sekä hoidon tarve tai kohteen potentiaali. Muistion mukaan komission ohjeasiakirjan perusteella voidaan katsoa, että perinnebiotooppi-inventoinnissa tunnistetuilla kohteilla tehdyt kunnostustoimenpiteet eivät aiheuta asetuksessa tarkoitettua metsäkatoa. Muilla luonnon monimuotoisuutta edistävillä kohteilla tehtävät toimenpiteet puolestaan perustuvat esimerkiksi ELY-keskuksen tai Metsähallituksen luontopalveluiden hyväksymään suunnitelmaan, joka täyttää edellä mainitut edellytykset.

Lausuntopalautteessa esitettiin myös, että saamelaisen poronhoidon käytänteiden kautta muovautuneet perinnebiotoopit otettaisiin osaksi asetusluonnoksen perinnebiotoopin määritelmää, jotta myös saamelaisen kotiseutualueen arvokkaat luontoympäristöt ja nykyiseen lajistoon vaikuttanut maankäyttö ja kulttuurihistoria otettaisiin asianmukaisesti huomioon eteläisen karjatalouden ohella.

Tukikelpoisiksi perinnebiotoopeiksi voidaan ehdotetun asetuksen mukaan lukea perinteisen karjatalouden niitto- ja laidunkäytäntöjen muovaamien luontotyyppien lisäksi ”elinympäristöjä, joille on muulla tavoin luontaisesti kehittynyt vastaava eliölajisto”. Saamelaisen poronhoidon käytänteiden kautta muovautuneita arvokkaita luontoympäristöjä voidaan siten tarvittaessa arvioida perinnebiotoopeille tyypillisten lajistoarvojen perusteella. Luonnonsuojelulain 26 §:n mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että toimenpiteeseen ei ole myönnetty muuta julkista rahoitusta. Poronlaidunnuksen vaikutuksen alaisten ympäristöjen osalta huomionarvoista on, että asetuksen valmistelussa ei ole tehty yhteensovittamista porotalouden ja luontaiselinkeinojen tukijärjestelmän kanssa. Asetuksessa säädetyn perinnebiotoopin määritelmän laajentaminen poronhoidon käytäntöjen muovaamiin luontotyyppihin edellyttäisi, että valtioneuvoston tarkastelu laajennettaisiin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa huomattavasti laajemmaksi.

1 § ja 3 §. Lausuntopalautteessa tuotiin esiin, että tuen myöntäminen tulisi laaja-alaisesti kattaa laidunnuksesta hyötyviä alueita ja alueet, joiden on mahdollista kehittyä perinnebiotoopeiksi. Palautteessa korostettiin, että luonnonlaitumet tulee mainita selkeästi asetuksessa tukikelpoisina kohteina, sillä ne ovat olennainen osa maaseudun elinvoimaa ja karjalouden toimintaedellytyksiä. Lausuntopalautteessa toivottiin niin ikään, että asetuksesta kävisi selvemmin ilmi, että tukea myönnettäisiin ensisijaisesti uusille kunnostettaville alueille.

4 § ja 5 §. Tukihakemuksen sisältövaatimukseen liittyvä puuston poistosta saatavien tulojen arviointivaatimus koettiin ongelmalliseksi, koska hakijalla ei aina ole asiantuntemusta tai motivaatiota teettää arviota ulkopuolisella. Lausunnonantajien mukaan arvion ei tulisi olla poissulkeva peruste, vaan tarkentuva tieto ennen sopimusta. Lisäksi toivottiin täsmennystä asetusehdotuksen 5 §:n 1 momentin 10 kohtaan ”muut olennaiset perinnebiotoopin kunnostus- ja hoitotoimien toteuttamiseen liittyvät seikat”. Asetusluonnoksen 4 § ja 5 § nähtiin sisältävän ristiriitaisuuksia suunnitelman ja toimeenpanon ajoituksesta.

6 §. Puutuloja koskeva muotoilu koettiin hankalasti ymmärrettävänä ja kotitarvehakkuuseen rinnastuvan tulon käsitteeseen toivottiin tarkennusta. Rajoituksen poistamista pidettiin perusteltuna, mikäli rajoitus ei olisi välttämätön EU:n tai kansallisesta lainsäädännöstä johtuen. Pällekkäisiä tukimuotoja koskeva sanamuoto koettiin epäselväksi ja sen selkeyttämistä ehdotettiin. Asetuksen 6 §:ssä mainitun kokonaisharkinnan osatekijöiden avaamista pykälään toivottiin tuen hakijoiden yhtäläisen kohtelun varmistamiseksi.

Lausuntokierroksen jälkeen tehdyt muutokset

Asetusehdotukseen ja perustelumuiistioon on tehty lausuntojen pohjalta seuraavat muutokset ja tarkennukset:

1 § ja 3 §. Asetuksen soveltamisalaan on lisätty maininta, että asetusta sovelletaan myös perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa oleviin alueisiin.

Asetuksen perinnebiotoopin määritelmää on tarkennettu muotoon *elinympäristöjä, joille on muulla tavoin luontaisesti kehittynyt perinnebiotooppeja vastaava eliölajisto*. Yksityiskohtaisiin perusteluihin on kirjattu, että tällä rajataan sellaiset toimenpiteet pois tuen piiristä, joiden tavoitteena on esimerkiksi siemenkylvöin perustettujen niittyjen hoito.

4 §. Pykälän otsikkoa on muutettu muotoon *Tuen sisältö*. Myös pykälän sanamuotoihin on tehty vähäisiä muutoksia.

5 §. Pykälän momentin 1 kohdasta 5 on poistettu maininta perinnebiotoopin kunnostus- ja hoitosuunnitelmasta, jotta se ei sekoittuisi tukeen kuuluvien toimenpiteiden tarkempaan suunnitteluun. Toimenpiteiden tarkempi suunnittelu voisi 4 §:n mukaan sisältyä tukeen pykälässä tarkemmin säädetyissä tapauksissa.

Useissa lausuntopalautteissa esitettiin, että tukihakemuksen sisältövaatimukseen kuuluva *arvio mahdollisen puuston poiston tuottamista tuloista* on tuenhakijalle liian vaikea edellytys. Palautteen johdosta kohta on muutettu muotoon *arvio mahdollisesti poistettavan puuston määrästä*.

Lausuntopalautteen johdosta muistioon on avattu tarkemmin mitä tukihakemuksen sisältövaatimuksen *muut kuin 1—9 kohdassa tarkoitetut olennaiset perinnebiotoopin kunnostus- ja hoitotoimien toteuttamiseen liittyvät seikat* tarkoitetaan.

6 §. Tuen myöntäminen perustuisi tuen myöntävän viranomaisen kokonaisharkintaan. Lausuntopalautteen johdosta asetuksen 6 §:ssä on määritelty, mitä tekijöitä elinvoimakokeskuksen tekemä kokonaisharkinta sisältäisi.

Lisäksi asetuksen 6 §:n 2 momenttia on täsmennetty siten, että toimenpiteillä viitataan *puutuloja tuottaviin toimenpiteisiin*.

Lausuntopalautteen johdosta kotitarvehakkuuseen rinnastettava tulo on määritelty tarkemmin muistiossa sekä on perusteltu tarvetta rajata tuesta pois toimenpiteet, joista maanomistaja saa muuta kuin kotitarvehakkuuseen rinnastettavaa tuloa. Lisäksi perustelumuiotioon on lisätty maininta metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä, jossa Suomen metsäkeskus toimii valtionapuviranomaisena. Perustelumuiotioon on myös täsmennetty syy ei-tuotannollisten investointitukien maininnan poistamiseen ja lisätty pykälän momentin 2 osalta täsmennys, että luonnonsuojelulain 26 §:n mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että toimenpiteeseen ei ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Lisäksi asetukseen on tehty myös muita teknisiä ja sisällöltään vähämerkityksisiä korjauksia ja asetusmuistiotia on täydennetty monin osin.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

7 Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. *Soveltamisala ja tavoite*. Pykälä sisältäisi voimassa olevaa asetusta vastaavasti soveltamisalasäännöksen ja tavoitesäännöksen.

Ehdotetun 1 momentin mukaan asetuksessa säädettäisiin perinnebiotooppien ja perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa olevien alueiden kunnostukseen ja hoitoon myönnettävästä tuesta. Asetusta sovellettaisiin luonnonsuojelulain 4 lukua täydentävänä säädöksenä perinnebiotooppien ja perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa olevien alueiden hoitoon ja kunnostukseen myönnettävään tukeen. Tuki koostuisi luonnonsuojelulain 19 §:n mukaisesti tavaroista ja palveluista.

Voimassa olevaan soveltamisalasäännökseen nähden säännöstä tarkennettaisiin siten, että asetusta sovellettaisiin perinnebiotooppien lisäksi perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa oleviin alueisiin. Asetuksen mukaisella tuella voitaisiin 6 §:ssä säädetyt tuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset huomioon ottaen edistää kunnostusta ja hoitoa myös alueilla, jotka eivät nykyisellään täytä asetuksessa säädettyä perinnebiotoopin määritelmää esimerkiksi voimakkaan umpeenkasvun myötä, mutta voisivat oikeanlaisella hoidolla esimerkiksi sijaintinsa tai oletetun siemenpankin vuoksi kehittyä asetuksen määritelmän mukaiseksi perinnebiotoopiksi. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen, jonka vuoksi siinä käytettäisiin myös informatiivisen säännöksen sanamuotoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen tavoitteesta. Tavoitteena olisi kunnostus- ja hoitotoimin edistää perinnebiotoopeille luonteenomaisen kasvillisuuden, kasviston ja eläinlajiston ekologista tilaa sekä turvata ja kohentaa perinnebiotooppien maisemallisia arvoja. Tavoitesäännös säilyisi samansisältöisenä kuin se on voimassa olevassa asetuksessa.

2 §. *Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksen soveltaminen*. Pykälässä säädettäisiin Euroopan valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta perinnebiotooppien ja perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa olevien alueiden hoitoa ja kunnostusta varten myönnettävään tukeen. Pykälän otsikkoa täsmennettäisiin siten, että siinä viitattaisiin EU:n lainsäädännön soveltamisen sijasta EU:n valtioneuvoston päätöksen soveltamiseen, josta pykälässä on kyse.

Pykälän sanamuotoja ajantasaistettaisiin eräiltä osin, mutta pykälän sisältö pysyisi samana. Siltä osin kuin tuki kohdistuisi yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, tuesta säädetään lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan

unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) 2022/2472 eli EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen I ja II luvussa sekä 14 artiklassa. Asetuksen mukaiset kunnostuksen ja hoidon toimenpiteet voisivat joissain tapauksissa kohdistua taloudelliseen toimintaan, minkä vuoksi asetuksessa on tarpeen säätää EU:n valtioneuvoston säädännön soveltamisesta näissä tilanteissa. Tukiviranomaisen tulisi toiminnassaan tapauskohtaisesti tunnistaa tilanteet, joissa olisi kyse tuen kohdistumisesta taloudelliseen toimintaan. Mikäli tuki ei kohdistuisi taloudelliseen toimintaan, ei EU:n valtioneuvoston säätöjä sovellettaisi.

Myönnettäessä tämän asetuksen mukaista tukea taloudelliseen toimintaan sovellettaisiin EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 14 artiklan 1 kohdan mukaan maatalouden tehtäviin, maatalouden alkutuotantoon liittyviin investointeihin tarkoitettu tuki on perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti sisämarkkinoille soveltuva ja vapautettu perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta, jos se täyttää 14 artiklassa ja asetuksen I luvussa vahvistetut edellytykset. Asetuksen 14 artiklan kohdassa 3 luetellaan tavoitteet, joihin investoinneilla on pyrittävä. Kohdan 3 alakohta g soveltuu ehdotettuun tukeen. Sen mukaan investoinneilla on pyrittävä luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen ja vähenemissuuntauksen kääntämisen edistämiseen, ekosysteemipalvelujen parantamiseen sekä elinympäristöjen ja maisemien säilyttämiseen.

Voimassa olevan asetuksen 2 momentti, jonka mukaan tukea voidaan myöntää vain EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyt vaatimukset täyttävillä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä, poistettaisiin, koska pienten ja keskisuurten yritysten lisäksi tukea voidaan myöntää myös luonnollisille henkilöille, muille yhteisöille ja julkisyhteisöille lukuun ottamatta valtion kirjanpitoyksiköitä.

3 §. *Perinnebiotoopin määritelmä.* Pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisen kannalta keskeisestä perinnebiotoopin määritelmästä.

Perinnebiotoopilla tarkoitettaisiin perinteisen karjatalouden niitto- ja laidunkäytäntöjen muovaamia luontotyyppisiä, joille on kehittynyt niille ominainen, monimuotoinen eliölajisto sekä elinympäristöjä, joille on muulla tavoin luontaisesti kehittynyt vastaava eliölajisto. Varsinaisten perinnebiotooppien lisäksi perinnebiotoopilla tarkoitettaisiin siten myös muita elinympäristöjä, joille on muulla tavoin luontaisesti kehittynyt vastaava eliölajisto. Tältä osin määritelmä vastaisi voimassa olevaa pykälää. Muita elinympäristöjä koskevaa määritelmää täsmennettäisiin kuitenkin lisäämällä määritelmään sana *luontaisesti*. Luontaisella kehitymisellä tarkoitettaisiin eliölajien leviämistä alueelle omin avuin, ilman ihmisen tietoista myötävaikutusta. Perinnebiotoopiksi ei siten katsottaisi esimerkiksi siemenkylvöin perustettuja niittyjä.

4 §. *Tuen sisältö.* Pykälässä säädettäisiin pykälän otsikon mukaisesti tuen sisällöstä. Myönnettävä tuki olisi luonnonsuojelulain 19 ja 21 §:ssä säädetyin mukaisesti muodoltaan tavaraa tai palvelua. Tukea voitaisiin myöntää perinnebiotooppien ja perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa olevien alueiden kunnostukseen ja hoitotoimenpiteisiin sekä niiden suunnitteluun. Kunnostuksen ja hoitotoimenpiteiden suunnittelua ei ole mainittu voimassa olevassa tuen muotoa koskevassa pykälässä, joten se olisi uusi. Luonnonsuojelulain 23 §:n 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, jatkossa elinvoimakatuksen, tehtäviin kuuluu muun ohella myös tukemisen suunnittelu. Toimenpiteiden suunnittelu kuuluu tukeen myös puustoisten elinympäristöjen tukiasetuksessa, joka on niin ikään luonnonsuojelulain nojalla annettu tukiasetus. Luonnonsuojelulain nojalla myönnettäviä tukia koskevan sääntelyn yhdenmukaisuuden vuoksi suunnittelu olisi tarpeen lisätä myös ehdotettavaan asetukseen.

Kunnostuksen ja hoitotoimenpiteiden suunnittelun tukemiseen liittyisi poikkeus, joka niin ikään olisi uusi. Poikkeuksen mukaan tukea ei kuitenkaan voitaisi myöntää kunnostuksen ja hoitotoimenpiteiden suunnitteluun alueella, jolla olisi voimassa luonnonsuojelulain 47 §:ssä tarkoitettu yksityistä luonnonsuojelualuetta, 64 §:ssä tarkoitettu suojeltuja luontotyyppisiä tai 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavien eliölajien esiintymispaikkoja

koskeva päätös taikka 48 §:n tarkoitettu yksityisen omistaman alueen määräaikaista rauhoittamista koskeva sopimus. Näissä tapauksissa suunnittelun voidaan katsoa kuuluvan valtion luonnonsuojeluviranomaisen tehtäviin luonnonsuojelulain 9 §:n mukaisesti.

5 §. *Tukihakemuksen sisältövaatimukset.* Pykälä sisältäisi luonnonsuojelulain 25 §:ää tarkentavat säännökset tukihakemuksen sisällöstä. Pykälän sisältö säilyisi pääosin ennallaan. Pykälän 1 momentin 1–4, 6 ja 8 kohdan sisältövaatimukset säilyisivät sisällöltään muuttumattomina. Sen sijaan 7 ja 9 kohta olisivat kokonaan uusia ja 5 ja 10 kohdan muotoiluja muutettaisiin. Lisäksi 2 momentin sanamuotoja täsmennettäisiin ja 3 momentissa oleva viittaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen muutettaisiin viittaukseksi elinvoimakeskukseen.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan tukihakemuksen tulisi sisältää kuvaus yksilöidyistä hoitotoimenpiteistä ja muista toimenpiteistä ja niiden toteutusaikataulusta. Kohtaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta perinnebiotoopin kunnostus- ja hoitosuunnitelmasta, jotta se ei sekoittuisi tukeen kuuluvien toimenpiteiden tarkempaan suunnitteluun. Toimenpiteiden tarkempi suunnittelu voisi 4 §:n mukaan sisältyä tukeen pykälässä tarkemmin säädetyissä tapauksissa.

Kohdan 7 uusi tukihakemusta koskeva sisältövaatimus koskisi arviota mahdollisesti poistettavan puuston määrästä. Arvio poistettavan puuston määrästä tarvitaan puuston poiston maanomistajalle mahdollisesti tuottaman tulon arvioimiseksi. Tuenhakija voisi tarvittaessa hankkia puuston määrän arviointiin apua esimerkiksi metsätaloussammattilaisilta. Poistettavan puustomääräarvion pohjalta tukiviranomainen voisi arvioida puuston poistamisen tuottamat tulot. Tältä osin tukihakemuksen sisältö muutettaisiin vastaamaan jo voimassa olevaa käytäntöä. Lähes samansisältöinen vaatimus sisältyy puustoisten elinympäristöjen tukiasetukseen. Luonnonsuojelulain nojalla myönnettäviä tukia koskevan sääntelyn yhdenmukaisuuden vuoksi vaatimus olisi siten tarpeen lisätä myös ehdotettavaan asetukseen. Asetuksessa edellytettäisiin kuitenkin arviota mahdollisesti poistettavan puuston määrästä eikä arviota mahdollisen puuston poiston tuottamista tuloista kuten puustoisten elinympäristöjen tukiasetuksessa. Poistettavan puuston määrän arviointi olisi tuen hakijalle helpommin toteutettavissa kuin puuston poiston tuottamien tulojen arviointi.

Kohdan 9 mukaan tukihakemuksen tulisi sisältää myös mahdolliset tukihakemuksen kohteena olevan alueen hoitoon ja käyttöön liittyvät sopimukset ja velvoitteet. Vastaava sisältövaatimus sisältyy puustoisia elinympäristöjä koskevaan tukiasetukseen. Lisäyksellä tavoitellaan yhdenmukaisuutta puustoisten elinympäristöjen tukiasetuksen kanssa.

Kohdan 10 mukaan tukihakemuksen tulisi sisältää myös muut kuin 1–9 kohdassa tarkoitetut olennaiset perinnebiotoopin kunnostus- ja hoitotoimien toteuttamiseen liittyvät seikat. Tällaisia kunnostus- ja hoitotoimien toteuttamiseen liittyviä seikkoja voisivat olla esimerkiksi alueen saavutettavuuteen liittyvät rajoitteet, jotka eivät selviä kartasta, lähellä sijaitsevat muut perinnebiotooppikohteet, tiedossa olevat alueella tai alueen läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset sekä muut kunnostuksessa ja hoidossa erityisesti huomioitavat seikat.

Jos tukea haettaisiin vuokramaalle, hakemukseen olisi 2 momentin mukaan liitettävä maanomistajan kirjallinen suostumus toimenpiteiden toteuttamiseen ja selvitys siitä, ettei maanvuokrasopimus estä toimenpiteiden toteuttamista ja että maanvuokrasopimus on voimassa koko hankkeen toteutusajan.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos tukea on tarkoitus myöntää maanomistajan suostumuksen nojalla, elinvoimakeskukseen olisi varmistettava, että sillä on pykälässä tarkoitetut tiedot.

6 §. *Tuen myöntämisen edellytykset ja rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista. Ehdotettava pykälä vastaisi osin voimassa olevan asetuksen 6 §:ää, mutta siihen tehtäisiin useita sisällöllisiä muutoksia.

Tuen myöntämisen edellytysten osalta pykälä täydentäisi luonnonsuojelulain 26 §:ää, jossa säädetään tuen myöntämisen edellytyksistä. Luonnonsuojelulain 26 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuen myöntäminen perustuisi tuen myöntävän viranomaisen kokonaisharkintaan. Kokonaisharkinta perustuisi kohteen luontoarvoihin, toimenpiteillä saavutettaviin hyötyihin kohteen ekologiselle tilalle sekä toimenpiteiden arvioituihin kustannuksiin suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Harkinnassa huomioitaisiin siten alueen nykyiset perinnebiotooppiarvot tai alueen kunnostettavuus perinnebiotoopiksi tai vastaavaa lajistoa sisältäväksi elinympäristöksi sekä kohteen muut luontoarvot, esimerkiksi kohteen merkitys osana laajempaa perinnebiotooppiverkostoa. Lisäksi harkinnassa huomioitaisiin muun muassa toimenpiteiden toteutettavuus ja vaikuttavuus kohteen ekologisen tilan paranemiseksi, todennäköisyys parantuneen ekologisen tilan säilymiseen toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen sekä toimenpiteiden arvioidut kustannukset suhteessa saavutettaviin hyötyihin. Nämä tekijät huomioimalla varmistettaisiin, että tuki kohdistuu alueisiin, joilla on merkittäviä luontoarvoja tai potentiaalia luontoarvojen lisäämiseen ja että toimenpiteet ovat realistisia ja vaikuttavia. Kokonaisharkintaan vaikuttavista tekijöistä säädetäisiin nyt ensimmäistä kertaa asetuksessa. Lisäyksellä varmistettaisiin, että tukijärjestelmä toimii yhdenvertaisesti ja läpinäkyvästi. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi lisäksi, että perinnebiotoopin luontoarvot on riittävällä tavalla selvitetty ja että maanomistaja on antanut toimenpiteisiin kirjallisen suostumuksensa. Luontoarvojen arviontiin tuen myöntäjä voisi tarvittaessa käyttää myös muuta kohdetta koskevaa aineistoa ja asiantuntemusta.

Pykälän 2 momentti sisältäisi uuden rajoituksen, jonka mukaan tukea ei saisi myöntää puutuloja tuottaville toimenpiteille, joista maanomistaja saa muuta kuin kotitarvehakkuuseen rinnastuvaa tuloa. Sanamuodoltaan lähes vastaava edellytys sisältyy puustoisten elinympäristöjen tukiasetukseen. Puutuloja tuottavalla toimenpiteellä tarkoitetaan niin yksittäisten kuin useampienkin puiden poistoa. Puut ja niiden poistosta syntyvät mahdolliset puutulot kuuluvat lähtökohtaisesti maanomistajalle. Vaikka tuen hakija olisi muu kuin maanomistaja, ei tukea voida myöntää toimenpiteisiin, joista syntyy muuta kuin kotitarvehakkuuseen rinnastuvaa tuloa. Kotitarvehakkuuseen rinnastuvalla tuella tarkoitettaisiin niin vähäistä tuloa, että sen ei voida katsoa tuottavan vähäistä suurempaa taloudellista hyötyä. Kotitarvehakkuuseen rinnastuvalle tulolle ei voida määrittää tiettyä euromääräistä kattoa, vaan raja määräytyy muun muassa kunnostettavan kohteen kulurakenteen mukaan ja voisi siten olla korkeimmillaan joitakin tuhansia euroja. Rajoituksen lisääminen pykälään ei toisi muutosta nykyisin jo voimassa olevaan käytäntöön.

Momentissa 2 säädetäisiin myös tukien päällekkäisyyttä koskevasta rajoituksesta. Tukea ei saisi myöntää samoihin toimenpiteisiin, jotka on osoitettu alueella voimassa olevassa ympäristökorvauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (78/2023) mukaisessa maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevassa ympäristösopimuksessa taikka jos samoihin toimenpiteisiin on myönnetty jotain muuta EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaista tukea alueen kunnostukseen tai hoitoon taikka jotain muuta samoihin toimenpiteisiin kohdistuvaa tukea. Luonnonsuojelulain 26 §:n 1 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei samaan toimenpiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta. Tukea voidaan kuitenkin myöntää siihen, että toimenpide toteutetaan uudelleen myöhempänä ajankohtana, kun tuella toteutetun toimenpiteen vaikutusaika on jo päättynyt. Tästä syystä rajoitusta täsmennettäisiin siten, että rajoitus koskisi nimenomaan samoihin toimenpiteisiin myönnettävää päällekkäistä tukea.

Esimerkkinä muusta kansallisesta tuesta voidaan mainita Museoviraston jakama valtionavustus muinaisjäännösalueiden hoitoon ja metsätalouden määräaikainen kannustejärjestelmä, jossa Suomen metsäkeskus toimii valtionapuviranomaisena. Sääntelyllä pyritään varmistamaan se, ettei samaan toimenpiteeseen myönnetä muuta päällekkäistä julkista rahoitusta. Käytännössä tämä edellyttää, että

elinvoimakeskus hakemuksen käsittelyn yhteydessä tapauskohtaisesti selvittää ja varmistaa, ettei tukea myönnetä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka jo ovat muun julkisen tuen piirissä. Erityisesti maatalouteen liittyvissä kohteissa tulee tuen myöntämisen yhteydessä tarkistaa ja dokumentoida myös se, etteivät sekä maanomistaja että vuokralainen hae tai ole saanut tukea samaan toimenpiteeseen. Mahdollisen päällekkäisyyden todentamiseksi ja poissulkemiseksi voi tällöin olla tarve tarkastella ympäristösopimusten sisältöä sekä sopimusalueen hoidosta tehtyä suunnitelmaa. Tämä edellyttää ohjeistusta sekä yhteistyötä elinvoimakeskuksen luonnonsuojelu- ja maatalousviranomaisten välillä.

Voimassa olevassa asetuksessa oleva maininta ei-tuotannollisia investointeja koskevasta korvauksesta poistettaisiin, koska ei-tuotannollisia investointeja koskevasta korvauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (2023/128) mukaista korvausta ei tällä hetkellä myönnetä hankkeisiin, joissa tavoitteena on perinnebiotooppien kunnostus. Myös voimassa olevan asetuksen 6 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan tukea ei voitaisi myöntää, jos alueella ei ole osoitettu perinnebiotoopille luonteenomaisia arvokkaita piirteitä tai kohde ei ole sellaiseksi kohtuullisesti ennallistettavissa, poistettaisiin tarpeettomana, kun jo ehdotetun asetuksen 1 §:ssä säädetyn soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät alueet, jotka eivät ole perinnebiotoopeiksi kunnostettavissa ja 6 §:n 1 momentissa säädetty kokonaisharkinta johtaisi siihen, että tukea ei myönnettäisi alueille, joilla ei ole osoitettu perinnebiotoopille luonteenomaisia arvokkaita piirteitä.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos tukeen sovellettaisiin EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta, elinvoimakeskus ei saisi myöntää tukea mainitun asetuksen 2 artiklan 59 alakohdassa tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yrityksille. Momentti olisi tarpeen EU:n valtiontukisääntöjen vaatimusten täyttämiseksi. Momentti säilyisi muutoin muuttumattomana, mutta voimassa olevassa asetuksessa oleva viittaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen korvattaisiin viittauksella elinvoimakeskukseen.

Tukea ei myöskään 4 momentin mukaan saisi myöntää eikä myönnettyä tukea maksaa, jos tuen hakija ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä. Taustalla on EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan vaatimus. Kyse on niin sanotusta Deggendorf-ehdosta, jonka mukaan EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen hyödyntäminen edellyttää, että tukijärjestelmästä nimenomaisesti suljetaan pois yksittäisen tuen maksaminen yritykselle, jolle on annettu sellaiseen komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa saman jäsenvaltion myöntämä tuki on julistettu sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

7 §. Tuen laskentaperuste ja määrä. Pykälässä säädettäisiin tuen laskentaperusteesta ja määrästä. Luonnonsuojelulain 28 §:n mukaan myönteisen tukipäätöksen on sisällettävä arvio tuen rahallisesta arvosta ja tuen rahallinen enimmäismäärä.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnostus- ja hoitotoimien arvo määrittyisi siihen liittyvien tavaroiden ja palveluiden arvonlisäverollisesta myyntihinnasta. Järjestelmä perustuisi siihen, että elinvoimakeskus valmistelisi tuen hankinnan ja tekisi hankintapäätöksen ja -sopimuksen sekä maksaisi tavarat tai palvelut sekä järjestäisi hankinnan ja tuen luovuttamisen tukipäätökseen perustuen. Koska tuen täsmällinen rahallinen arvo on todettavissa vasta hoitotoimenpiteiden toteututtua, olisi elinvoimakeskuksen ilmoitettava tuen saajalle tuen toteutunut rahallinen arvo toimenpiteiden valmistuttua. Momentti säilyisi muuttumattomana muutoin paitsi, että viittaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen poistettaisiin, koska joissain tilanteissa kunnostuksen ja hoidon toteutuksesta ja palvelun tosiasiallisesta hankinnasta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut.

Pykälän 2 momentin perusteella myönteisen tukipäätöksen olisi sisällettävä tuen euromääräinen enimmäismäärä. Jos tukeen sovellettaisiin EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta, tulisi tuen

laskemisessa käytettävät luvut ilmaista noudattaen EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 7 artiklan 1–5 kohtaa. Artiklassa 7 säädetään tuki-intensiteetistä ja tukikelpoisista kustannuksista.

8 §. *Julkaisemis-, ilmoitus- ja säilytysvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin elinvoimaketuksen eräistä velvollisuuksista. Pykälään lisättäisiin uusi 1 momentti ja voimassa olevan asetuksen 1 ja 2 momentit siirtyisivät 2 ja 3 momenteiksi. Myös pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uudesta, EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvasta velvollisuudesta elinvoimaketukselle. Elinvoimaketuksen olisi varmistettava EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä III tarkoitettujen tietojen julkaiseminen 9 artiklassa tarkoitetulla tavalla kustakin yksittäisestä tuesta, jonka suuruus ylittää 10 000 euroa.

Pykälän 2, 3 ja 4 momentti vastaisivat voimassa olevan asetuksen 1, 2 ja 3 momenttia kuitenkin niin, että viittaukset elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukseen korvattaisiin viittauksilla elinvoimaketukseseen. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetyt velvollisuudet perustuisivat EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artikloihin 11 (Raportointi) ja 13 (Seuranta). Artiklan 11 mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle yhteenveto jokaisesta asetuksen nojalla poikkeuksen saaneesta tukitoimenpiteestä 20 työpäivän kuluessa toimenpiteen voimaantulosta. Lisäksi jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle asetuksen (EY) 794/2004 III luvussa tarkoitettu vuosikertomus asetuksen soveltamisesta jokaiselta kokonaiselta vuodelta tai sen osalta, jonka aikana asetusta sovelletaan. Artiklan 13 mukaan jäsenvaltioiden on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa, joka sisältää tarvittavat tiedot ja asiakirjatodisteet, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että kaikki tässä asetuksessa säädetyt edellytykset täyttyvät. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tapauskohtainen tuki tai tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin. Asianomaisen jäsenvaltion on toimitettava komissiolle 20 työpäivän tai pyynnössä asetettavan pidemmän määräajan kuluessa kaikki tiedot ja asiakirjatodisteet, jotka komissio katsoo tarvitsevänsä voidakseen valvoa tämän asetuksen soveltamista.

Pykälän 4 momentin mukaan elinvoimaketuksen olisi tehtävä yhteenveto tukipäätöksen mukaisten toimenpiteiden toteutumisesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Momentti säilyisi muuttumattomana.

9 §. *Voimaantulo.* Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2026 ja olemaan voimassa 31.12.2030 asti. Asetus annettaisiin määräaikaisena, koska asetukseen sovelletaan EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetusta silloin, kun tuki kohdistuu taloudelliseen toimintaan.

7 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 ja olemaan voimassa 31.12.2030 saakka.